

Brüssel, 5.6.2019
COM(2019) 512 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

**milles käsitletakse Itaalia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu
arvamus Itaalia 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Itaalia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Itaalia 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,² eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust,

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Itaaliat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitus euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitus kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitus euroala majanduspoliitika kohta („euroala soovitus“).

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

- (2) Kuna Itaalia rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riigid on üksteisega tihedalt seotud, peaks Itaalia tagama euroala soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise, nagu on kajastatud allpool esitatud soovitustes 1–5. Eriti aitavad meetmed avaliku halduse, kohtusüsteemi ja konkurentsi valdkonnas järgida esimest euroala soovitusel seoses vastupanuvõimeliste tooteturgude ja institutsioonide kvaliteediga; investeringutega seotud majanduspoliitikas kindlatele valdkondadele keskendumine ja juhuslike tulude kasutamine valitsemissektori võla vähendamiseks aitab järgida teist euroala soovitusel seoses investeringute toetamise ja eelarvepuhvrete taastamisega; meetmed, mille eesmärk on parandada tööalast konkurentsivõimet ja nihutada maksukoormus tootmisteguritelt mujale, aitavad järgida kolmandat euroala soovitusel seoses tööturu toimimisega ning meetmed pankade bilansside parandamiseks aitavad järgida neljandat euroala soovitusel seoses viivislaenu vähendamiseks.
- (3) 2019. aasta aruanne Itaalia kohta³ avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Itaalia edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitusel täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud soovitusel järelmeetmetel võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019⁴. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Itaalias esineb ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Ennekoike tingivad valitsemissektori suur võlg ja tootlikkuse pikaajaline nõrk areng piiriülese tähtsusega riske. Meetmete võtmine on eriti tähtis selleks, et vähendada võimalikku kahjulikku mõju Itaalia majandusele ning – selle suurust ja piiriülest tähtsust arvestades – majandus- ja rahaliidule.
- (4) Itaalia esitas oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi 19. aprillil 2019. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal. Itaalia 2019. aasta riiklikus reformikavas on ainult osaliselt käsitletud struktuurset probleemi, mis tõstatati 2018. aasta riigipõhistes soovitustes, ning tihtilugu on sellest puudu üksikasjad kavas esitatud harvade uute kohustuste ja nende täitmise ajakava kohta. Siiski tugineb Itaalia reformistrateegia erinevates valdkondades juba ettevalmistamisel olevatele peamistele reformidele, andes tunnistust üldisest järjepidevusest eelmiste aastate riiklike reformikavadega.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁵ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitusel rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, milles käsitletakse seda, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega,⁶ esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.

³ SWD(2019) 1011 final.

⁴ COM(2019) 150 final.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁶ COM(2014) 494 final.

- (6) Itaalia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit. Valitsus eeldab oma 2019. aasta stabiilsusprogrammis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk kasvab, jõuab 2018. aasta 2,1 %-lt SKPst 2019. aastal 2,4 %-le SKPst ja seejärel väheneb järk-järgult (2020. aastaks 2,1 %-le ja 2022. aastaks 1,5 %-le). Nendes prognoosides eeldatakse käibemaksutõusu (1,3 % SKPst 2020. aastal ja 1,5 % SKPst 2021. aastal), mis kehtestati seadusega kui nn kaitseklausel, et saavutada alates 2020. aastast eelarve-eesmärgid. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist⁷ ilmneb, et programmiperioodil ei ole kavas saavutada keskpika perioodi eelarve-eesmärki, mis muudeti tasakaalustatud struktuurset eelarvepositsioonist 2019. aastal struktuurseks ülejäägiks 0,5 % SKPst 2020. aastal. 2019. aasta stabiilsusprogrammis prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse, mis 2018. aastal suurenes (2017. aasta 131,4 %-lt 132,2 %-le SKPst), suureneb 2019. aastal 0,4 protsendipunkti võrra SKPst, st 132,6 %-le, ja väheneb 2022. aastaks 128,9 %-le. Neis prognoosides eeldatu kohaselt saadakse erastamisest 2019. aastal tulu 1 % SKPst ja 2020. aastal 0,3 % SKPst. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Ent viimaste aastate käibemaksutõus, mis kehtestati seadusega kui nn kaitseklausel, on korduvalt tühistatud, asendamata seda muude asjakohaste rahastamismeetmetega, ja erastamiseesmäärke ei ole saavutatud. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoos, mis põhineb eeldusel, et poliitikat ei muudeta, ennustab 2020. aastaks väiksemat SKP nominaalkasvu ja valitsemissektori suuremat eelarvepuudujääki kui 2019. aasta stabiilsusprogrammis. Komisjoni prognoos ei hõlma käibemaksutõusu, mis kehtestati 2020. aastal seadusega kui nn kaitseklausel.
- (7) Komisjon esitas 5. juuni 2019 ELi toimimise lepingu artikli 126 lõikega 3 kooskõlas koostatud aruande, kuna Itaalia ei täitnud 2018. aastal võlareeglit. Pärast kõigi asjaomaste tegurite hindamist jõuti aruandes järeldusele, et ELi toimimise lepingus ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1467/1997 määratletud võlakriteeriumit ei saa täidetuks lugeda, mistõttu tuleks selle alusel alustada ülemäärase puudujäägi menetlust.
- (8) Jätkuna 2019. aasta läbivaadatud eelarvekavas esitatud taotlusele kinnitatakse 2019. aasta stabiilsusprogrammis, et Genovas asuva Morandi silla kokkuvarisemisel ja 2018. aasta erakordselt halbadel ilmastikutingimustel on märkimisväärne mõju eelarvele, ning esitatakse piisavad tõendid täiendavate eelarvekulude ulatuse ja olemuse kohta. Eelkõige märgitakse 2019. aasta stabiilsusprogrammis, et 2019. aasta eelarve hõlmab umbes 0,2 % ulatuses SKPst erakorralisi kulusid seoses teedevõrgu erakorralise hooldusprogrammi ja hüdrogeoloogiliste riskide piiramiseks ette nähtud ennetuskavaga. Tulenevalt otsesest seosest Genovas asuva Morandi silla kokkuvarisemise ja 2018. aasta erakordselt halbade ilmastikutingimustega võib teedevõrgu erakorralise hoolduse ja hüdrogeoloogiliste riskide ennetamise kulusid lugeda „erakorralise sündmuse klausli“ kohaldamiseks. Komisjoni hinnangul on nimetatud meetmete tõttu lubatud lisakulud 2019. aastal 0,18 % SKPst. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõike 1 ja artikli 6 lõike 3 sätted arvestavad selle lisakuluga, sest Genovas asuva Morandi silla kokkuvarisemist ja erakordselt halbu ilmastikutingimusi käsitatakse ebatavaliste sündmustena, mille mõju Itaalia riigi rahandusele on märkimisväärne, ning keskpika perioodi eesmärgist ajutise kõrvalekaldumise lubamine ei seaks ohtu riigi rahanduse jätkusuutlikkust. Lõplik hinnang – sealhulgas seoses lisakuludega – antakse 2020. aasta kevadel, võttes aluseks Itaalia ametiasutuste esitatud tegelikud andmed 2019. aasta kohta.

⁷

Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvutanud ühiselt kokku lepitud metoodika kohaselt.

- (9) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Itaalia tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude⁸ nominaalne kasvumäär ei ületa 2019. aastal 0,1 %, mis vastab igaaastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2019. aastal kaldutakse soovitatud kohandusest keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suunas märkimisväärselt kõrvale. Järeldus jääks samaks ka juhul, kui arvata 2019. aasta stabiilsuse ja kasvu pakti ennetusliku osa nõudest maha eelarvemõju, mis on Genovas asuva Morandi silla kokkuvarisemisele järgnenud teedevõrgu erakorralisel hooldusprogrammil ja erakordselt halbadele ilmastikutingimustele järgnenud hüdrogeoloogiliste riskide piiramiseks ette nähtud ennetuskaval.
- (10) Võttes arvesse, et Itaalia valitsemissektori võla suhe SKPsse on üle 60 % SKPst ja prognoositav SKP lõhe on -0,1 %, peaks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalväärtus 2020. aastal 0,1 % vähenema, mis vastab struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksist. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2020. aastal kaldutakse nõudest märkimisväärselt kõrvale. Emapilgul ei saa prognoosida, et Itaalia täidab 2019. ja 2020. aastal võlareeglit. Lisaks sellele tähendab Itaalia valitsemissektori võla suur suhtarv (umbes 132 % SKPst) seda, et võla teeninduskulude katmiseks on määratud märkimisväärsed sihtotstarbelised vahendid, mis on toimunud rohkem majanduskasvu soodustavate kuluartiklite, sealhulgas hariduse, innovatsiooni ja taristu arvelt. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et alates 2019. aastast tuleks võtta stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks vajalikke meetmeid. On oluline, et juhuslikke tulusid kasutataks valitsemissektori võla suhtarvu edasiseks alandamiseks.
- (11) Tootmisteguritel lasub endiselt Itaalia maksusüsteemi koorem ja sellel on negatiivne mõju majanduskasvule. Tööjõu ja kapitali suur maksukoormus pärsivad tööhõivet ja investeringuid. Ehkki 2019. aasta eelarves alandati pisut füüsilisest isikust ettevõtjate maksumäära, suurendati sellega ajutiselt ka ettevõtjate üldist maksukoormust. Vähem kasvu pidurdavad maksubaasid, nagu omand ja tarbimine, on alakasutatud, mis tähendab, et maksukoormuse saaks eelarveneutraalsel viisil tööjõult ja kapitalilt mujale nihutada. 2015. aastal vabastati esmane eluase korduvast omandimaksust, kusjuures vabastus kehtis ka jõukamatele kodumajapidamistele. Lisaks sellele on omandimaksu arvutamise aluseks kasutatavad maa- ja kinnisvaraväärtused (katastriväärtused) suuresti aegunud ja reform nende vastavusseviimiseks praeguste turuväärtustega on ikka veel pooleli. Maksukulud on ohtralt ja need on väga suured, eriti vähendatud käibemaksumäärade puhul, ning nende lihtsustamist on viimastel aastatel pidevalt edasi lükatud. Samuti saaks maksukuulekate ettevõtete ja kodumajapidamiste koormat kergendada maksuseadustiku keerukust vähendades ja üldist maksukuulekust suurendades. Ennekõike on käibemaksulõhe (st vahe teoreetilise käibemaksutulu ja tegelikult kogutud käibemaksutulu vahel) üks ELi suuremaid. Üks selle põhjuseid on massiline maksudest kõrvalehoidumine, mis on eelkõige seotud arvete esitamata jätmisega. Kohustus esitada elektrooniliselt kviitungid kõigi lõppkasutajatega tehtud äritehingute kohta on positiivne samm lõhe kaotamise suunas. Ent viimastel aastatel on tõstetud sularahamaksete seaduslikke

⁸ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis korvatakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud 4 aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevaid tulumeetmeid või õigusaktidekohast tulude suurenemist võetakse arvesse. Ühekordseid tulu- ja kulumeetmeid arvesse ei võeta.

ülempiire ja see võib õhutada elektroonilisi makseid vähem kasutama. Ent elektrooniliste maksete kasutamist tuleks soodustada, kuna see võib olla täiendav stiimul arveid esitada ja suurendada seeläbi maksukuulekust.

- (12) Itaalia kulutused vanaduspensionitele (2017. aastal umbes 15 % SKPst) on liidus ühed kõrgemad ja eeldatakse, et vanadussõltuvusmäära suurenemisest tulenevalt kasvab nende osakaal keskpikas perspektiivis. 2019. aasta eelarve ja 2019. aasta jaanuari dekreet-seadus, millega rakendatakse uut ennetähtaegselt pensionile jäämise kava, pööravad varasemad pensionireformid osaliselt tagasi, mistõttu riigi rahanduse jätkusuutlikkus keskpikas perspektiivis halveneb. Nende uute meetmete tõttu suurenevad pensionikulud keskpikas perspektiivis veelgi. 2019. ja 2021. aasta vahel võimaldab ennetähtaegselt pensionile jäämise kava (*Quota 100*) pensionile jääda neil 62aastastel, kes on 38 aastat sotsiaalmakseid maksnud. Lisaks sellele on laiendatud olemasolevate ennetähtaegselt pensionile jäämist käsitlevate sätete ulatust; muu hulgas on kuni 2026. aastani peatatud eelmiste pensionireformide raames kasutusele võetud nõutavate minimaalsete sissemaksete indekseerimine oodatava eluea alusel. Nende meetmete jaoks 2019. aasta eelarves ette nähtud vahendid olid 0,2 % SKPst 2019. aastal ning 0,5 % SKPst 2020. ja 2021. aastal, ent samal ajal eeldatakse lähiaastatel täiendavaid kulusid. Avaliku sektori suured kulutused vanaduspensionidele seavad piirid muudele sotsiaalsetele ja majanduskasvu soodustavatele kuluartiklitele, nagu haridus ja investeringud, ning piiravad võimalusi vähendada üldist suurt maksukoormat ja valitsemissektori võlga. Lisaks sellele võib ennetähtaegselt pensionile jäämise võimaluse laiendamine mõjutada negatiivselt tööjõu pakkumist, seda olukorras, kus Itaalia on tööhõives osalevate eakamate töötajate (55–64aastased) poolest ELi keskmisest juba maha jäänud, kammitsedes seega potentsiaalset majanduskasvu ja vähendades valitsemissektori võla jätkusuutlikkust. Selleks et pensionikulude suurenemist piirata, tuleks täielikult rakendada juba seadusega ette nähtud reformid, mille eesmärk on hoida ohjes elanikkonna vananemisest tulenevaid kaudseid kohustusi. Lisaks sellele võimaldaks säästu see, kui käsile võetaks suured ja sissemakseid ületavad pensioniõigused, austades seejuures õigluse ja proportsionaalsuse põhimõtet.
- (13) Hoolimata majanduse aeglustumisest jätkus tööhõive kasv ka 2018. aastal, ehkki veidi aeglasemas tempos kui sellele eelnenud aastal. Aasta lõpuks oli töötavate inimeste arv 23,2 miljonit, see tähendab suurem kui enne kriisi. Tööhõive määr (20–64aastased) tõusis mullu 63 %ni, ent jääb endiselt kaugemale maha ELi keskmisest (73,2 %). Lisaks sellele on piirkondade vahel märkimisväärsed erinevused ja tööturg püsib killustatuna, kusjuures 2018. aastal suurenes veelgi tähtajaliste töölepingute osakaal. Töötuse määr langes ja jõudis 10,6 %ni. Pikaajaline ja noorte töötus on jätkuvalt suur, mõjutades negatiivselt potentsiaalset majanduskasvu ja sotsiaalset ühtekuuluvust. Mitteaktiivsus on valdav naiste, väheste oskuste inimeste ja noorte hulgas. Lisaks sellele on mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (15–24aastased) osakaal üks ELi suuremaid (2018. aastal 19,2 %). Samuti on laialt levinud mittevabatahtlik osalise tööajaga töö, mis viitab tööturul püsivale loidusele.
- (14) Sissetulekute ebavõrdsus ja vaesuse oht on suur ning piirkondade ja territooriumide vahel on ses suhtes suured erisused. 2017. aastal oli vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus 28,9 % elanikkonnast, see tähendab enam kui enne kriisi ja tunduvalt rohkem kui ELis 2017. aastal keskmiselt (22,4 %). Eriti rängalt mõjutab see lapsi, ennekõike rändetaustaga lapsi. Palgavaesus on suur ja kasvab, eriti ajutiste töötajate ja rändetaustaga isikute puhul. Füüsilisest isikust ettevõtjad, kes moodustavad 20,8 % tööjõust (võrdluseks: ELis keskmiselt on neid 13,7 %), on sotsiaalsete riskide eest

üldiselt vähem kaitstud kui palgatöötajad. Problemaatiline on ka taskukohase ja korraliku eluaseme kättesaadavus ning sotsiaalteenuste pakkumine on jätkuvalt vähearenenud ja killustatud. Sotsiaalsete siirete mõju vaesuse ja ebavõrdsuse vähendamisele on endiselt üks väiksemaid ELis. 2018. aastal kasutusele võetud vaesusevastane kava on asendatud uue ulatusliku kavaga (kodanikupalk); ka selle aluseks on aktiivne kaasamine teatavatel tingimustel. Ent reformi rakendamine võib olla raske ja koormata olulisel määral avaliku halduse, eriti tööhõive ja sotsiaalteenustega tegelevaid asutusi. Kava tegelik mõju sõltub sellest, kui tulemuslikult suudavad meetmed inimesi tööturule või koolitussüsteemi kaasata, millisel määral osutatakse isikustatud sotsiaalteenuseid ja milline on kontroll. Ennekõike sõltub vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamise mõju tegelikust suutlikkusest jõuda kõige rohkem abi vajavate inimesteni. Tervishoiusüsteemi üldine olukord on hea, ehkki kulutused sellele on allpool ELi keskmist. Sellest hoolimata on tervishoiuteenuste pakkumises regiooniti juurdepääsu, võrdsete võimaluste ja tulemuslikkuse seisukohast märkimisväärsed erinevused; olukorda saaks parandada parema halduse ja osutatavate teenuste standardtasemetele vastavuse jälgimisega. Puuetega inimeste ja muude ebasoodsas olukorras olevate rühmade toetamise pant on rohkem kodu-, kogukonnapõhiseid ja pikaajalisi hooldusteenuseid.

- (15) Deklareerimata on töö Itaalias – eriti Lõuna-Itaalias – laialt levinud. Itaalia riikliku statistikainstituudi hinnangul oli varimajanduse maht 2016. aastal umbes 210 miljardit eurot (12,4 % SKPst). Umbes 37,2 % sellest moodustab deklareerimata töö. Ennekõike puudutab see haavatavaid rühmi, nagu rändajad, naised ja alaealised. Uus tööinspeksiooniamet, mis alustas tegevust 2017. aastal, pööras erilist tähelepanu nähtusele nimega „caporalato“ põllumajandussektoris, mida iseloomustab deklareerimata töö sagedus ja tööalase ärakasutamise oht, eriti mis puudutab ebaseaduslikke rändajaid. Selleks et võidelda deklareerimata töö ja tööalase ärakasutamisega ja neid ennetada ning tagada õiglased ja ohutud töötingimused, tuleb hiljuti vastu võetud meetmeid tähelepanelikult jälgida ja täiendavaid samme astuda. Lisaks on oluline tagada, et kodanikupalga käikuminekul loodaks maksimaalsed stiimulid deklareeritud tööks ja toetataks deklareerimata töö ametlikuks muutmist nii heidutavate kui ka positiivsete stiimulitega.
- (16) Uut kodanikupalga kava puudutava reformi rakendamise seisukohast on ülimalt oluline parandada avalike tööturuasutuste tööd, suurendades ressursse ja tõstes teenuste kvaliteeti. Madalapalgalistele töötajatele ja töötutele makstava uue kodanikupalga kava seisukohast on tulemuslik aktiivne tööturupoliitika oluline vahend, millega vähendada tööturu ebatõhusust ja luua inimestele stiimulid tööotsimiseks. Sellega seoses on hädavajalik, et tööturuasutustel oleks piisaval arvul kvalifitseeritud töötajaid. Selleks et suurendada töötajate liikuvust ning varustada töötajad oskustega, mida nad tulevaste tööturuprobleemide ning ühe keerukama ja konkurentsitihedama töökeskkonna tõttu vajavad, on ülimalt oluline tõhus tööotsimisabi, mille eesmärk on parem koolitus ja oskuste täiendamine. Hiljuti on võetud teatavaid meetmeid aktiivse tööturupoliitika tõhustamiseks: näiteks määratleti seirenäitajad ja miinimumnõuded, võeti vastu pikaajalisi töötuid puudutav strateegia ja töötati välja vahend kvalitatiivseks profiilianalüüsiks. Ent sellest hoolimata on riiklike tööturuasutuste üldine tõhusus ja nende suutlikkus inimestele tööd leida jätkuvalt kesine, tulemused on regiooniti väga erinevad ning sotsiaal- ja hariduspoliitikaga integreerimine piiratud. Samuti tehakse tööandjatega vähe koostööd.
- (17) Itaalia sooline tööhõivelõhe on üks ELi suuremaid ja ehkki naiste tööhõive määr on pisut tõusnud, on see oluliselt allpool ELi keskmist (2018. aastal vastavalt 53,1 % ja

67,4 %). Hooldusteenustesse ja naiste osalusse tööturul ei investeerita endiselt küllaldaselt; ebapiisavad on ka meetmed, millega edendada võrdseid võimalusi ning asjakohast töö- ja eraelu tasakaalustamise poliitikat. Sellest hoolimata puudub ikka veel terviklik strateegia, millega edendada naiste tööturul osalemist. Kohustuslikku isapuhkust küll pikendati õige pisut (neljalt päevalt viiele), ent vanemapuhkuste süsteem ei vasta endiselt vajadustele. See koos vähearenenud lapsehoiu- ja pikaajalise hoolduse teenustega on põhjus, miks naised, kellel on lapsed või kelle teised pereliikmed vajavad hooldust, pahatihti töötada ei saa. 2017. aastal sai alusharidust ainult 28,6 % alla kolme aasta vanustest lastest, see tähendab märkimisväärselt vähem kui ELis keskmiselt. Lapse- ja tervishoidu ning pikaajalise hooldusesse investeerides tuleks arvesse võtta teenuste kättesaadavuse suuri geograafilisi erinevusi. Lisaks sellele vähendab leibkonna teise palgasaaja suur maksukiil naiste rahalisi stiimuleid tööle asuda. Naiste suurem aktiivsuse määr – mis tähendab, et suurem on ka üldine tööjõus osalemise määr – soodustaks majanduskasvu, suurendades tööjõu pakkumist, vähendades vaesust ning leevendaks elanikkonna vananemisest tulenevaid sotsiaalseid ja majanduslikke riske.

- (18) Kollektiivlääbirääkimiste raamistiku algselt kavandatud reformi eesmärk oli viia palgad paremini kooskõlla eri piirkondade ja ettevõtete majanduslike tingimustega. 2018. aasta märtsis kirjutasid Confindustria ja Itaalia kolm peamist ametiühingut (Cgil, Cisl ja Uil) alla raamlepingule, millega laiendatakse teise tasandi kollektiivlääbirääkimisi. Lisaks suureneb lepinguga õiguskindlus, kuna sellega kehtestatakse selgemad eeskirjad sotsiaalpartnerite esindatuse kohta läbirääkimistel ja täiustatud algoritm miinimumpalkade kehtestamiseks. 2018. aasta lõpus kirjutasid tööandjate organisatsioon ja kolm peamist ametiühingut alla esimesele rakenduslepingule esindatuse, tervise ja ohutuse kohta.
- (19) Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu edendamiseks on äärmiselt oluline investeerida haridusse ja oskustesse. Haridus- ja koolitussüsteemi nõrkus ning vähene nõudlus kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu järele mõjutavad negatiivselt Itaalia üldiselt visalt kasvavat tootlikkust. Hädasti vajab lahendamist haridus- ja koolitussüsteemi kvaliteedi parandamise probleem. Koolist väljalangejate (haridussüsteemist varakult lahkujate) osakaal püsib oluliselt suurem kui ELi keskmine (2018. aastal vastavalt 14,5 % ja 10,6 %) ning haridustulemused on piirkonniti ja territooriumiti väga erinevad. Ehkki alg- ja keskharidusele eraldatavate vahendite osakaal on üldiselt sama nagu ELis keskmiselt, võiksid õpitulemused paraneda, kui tehtaks täiendavaid jõupingutusi õpetajate leidmiseks, tulemuslikuks värbamiseks ja motiveerimiseks. Värbamissüsteem on liiga teadmispõhine, selle asemel et põhineda oskustel, ja koolituse osa selles on piiratud. Lisaks sellele püsivad Itaalia õpetajate palgad rahvusvaheliste standardite ja kolmanda taseme haridust omavate töötajate töötasuga võrreldes madalad. Palgatõus on aeglasem kui õpetajatel mujal maailmas ja karjääriväljavaated on piiratumad, kuna on ainult üks viis ametiredelil edeneda. Lisaks sellele põhineb edutamine üksnes ametis oldud ajal, mitte töötulemustel. Selle tõttu ei ole õpetajakutse kõrgelt kvalifitseeritud isikute hulgas kuigi populaarne ja pedagoogilisel personalil puuduvad stiimulid, mis omakorda mõjutab negatiivselt õpilaste õpitulemusi. Viimastel aastatel võttis kogus hoogu õpipoisiõpe, ent vastuvõetud meetmetega on selle rolli vähendatud. Itaalia õpilaste ja täiskasvanute põhipädevuste ja -oskuste alased tulemused on ELi kõige kesisemate hulgas. Täiskasvanud õppureid on väga vähe ja nende arv väheneb, seda olukorras, kus kõrge ja madala kvalifikatsiooniga töötajate vaheline tööhõivelõhe on ELis üks suuremaid. Eriti on täiendusõpet vaja digioskuste vallas. Digioskuste ja -taristu valdkonnas on tehtud piiratud edusamme. Investeeringud inimkapitali on era- ja avaliku sektori

investeeringute hoogustamise eeltingimus ning praegu digioskuste ja täiskasvanuõppe soodustamiseks võetud meetmete juures puudub terviklik lähenemisviis. Alg- ja edasijõudnute tasemel digioskused on alla ELi keskmise: algtasemel digioskused on ainult 44 %-l 16–74aastastest (ELis on see näitaja 57 %).

- (20) Kesine oskustesse investeerimine aeglustab Itaalia üleminekut teadmistepõhisele majandusele, pärsib tootlikkuse kasvu ning piirab võimalusi parandada hinnavälist konkurentsivõimet ja kiirendada SKP kasvu. Vajakajäämistega hariduse vallas on samuti seletatav asjaolu, et Itaalia mikro- ja väikeettevõtete tootlikkus on väiksem kui teistes liikmesriikides. Kolmanda taseme haridus kannatab alarahastatuse ja töötajate nappuse all ning ehkki kutseõppele rõhku panev kõrgharidus on tööturul väga konkurentsivõimeline, on võimalusi selleks piiratud. Ülikoolilõpetajate osakaal on endiselt väike (2018. aastal 27,9 % 30–34aastastest) ning sellega käib käsikäes kolmanda taseme hariduse omandanute suhteliselt väike arv, eriti mis puudutab teadus- ja tehnikaerialasid. Era- ja avaliku sektori investeeringute hoogustamise eeltingimus on sihtotstarbelised investeeringud oskustesse, eriti immateriaalsesse varasse. Vaja on soodustada teadmistemahukate valdkondadega seotud uurimistööd ja parandada erioskusi, näiteks digi- ja finantsvaldkonnas.
- (21) Tootlikkuse suurendamisele suunatud strateegiad, nagu toote-, protsessi- ja organisatsiooniinnovatsioon, leiavad väiksemates ettevõtetes kasutust ainult piiratud määral, eriti Lõuna-Itaalias. Investeeringud immateriaalsesse varasse on alates 2000. aastate algusest olnud märkimisväärselt väiksemad kui liidus keskmiselt. Ettevõtete kulutused teadus- ja arendustegevusele on ligi poole väiksemad kui euroalal keskmiselt. Avalik toetus ettevõtete teadus- ja arenduskulutustele püsib väike, ehkki tänu maksusoodustuste endisest suuremale rollile see paraneb. Samuti on allpool euroala keskmist avaliku sektori kulutused teadus- ja arendustegevusele. Vähene innovatsioon võib samuti aeglustada üleminekut rohemajandusele. Itaalia innovatsioonitulemuste parandamiseks on vaja täiendavalt investeerida immateriaalsesse varasse ja panna praegusest rohkem rõhku tehnoloogiasiirdele, võttes arvesse piirkondlikke nõrkusi ja ettevõtete suurust. Selleks et suurendada avalikku toetust ettevõtete teadus- ja arenduskulutustele, saab kasutada otseste ja kaudsete meetmete tasakaalustatud kombinatsiooni ning hinnata põhjalikult olemasolevaid ajutisi maksusoodustusi, et muuta kõige tõhusamad neist alaliseks. Meetmed teadmiste toetuseks – näiteks tehnoloogiaklastrid – ja ettevõtetevaheline koostöö aitavad eriti just väiksematel ettevõtetele nende raskustega toime tulla ja suurendavad nende väikest tootlikkust.
- (22) Riigi taristu kvaliteedi ja jätkusuutlikkuse parandamiseks on vaja investeeringuid. Transpordisektoris ei ole Itaalia saavutanud tulemusi oma taristuinvesteeringute strateegia (*Connettere l'Italia*) vallas. Väga piiratud edusamme on tehtud seoses kavandatud investeeringutega raudteedesse, maanteedesse ning säästvasse linnalisse liikumiskeskonda. Selle põhjuseks on haldusviivitused, kulutuste ebatõhusus, avalike hangete ja kontsessioonide juhendi ebatäielik rakendamine ning kohtuvaidlused. ELi transpordi tulemustabelist nähtub, et Itaalia taristu kvaliteet on alla ELi keskmise. Ilmselt on tõsiseid probleeme rajatiste korrashoiuga – selle tõenduseks on Genovas asuva Morandi silla kokkuvarisemine. Valitsus on seadnud prioriteediks hoolduse ja ohutuse, koostades kogu taristu seisukorra järelevalvekava ja luues uue ameti, kes vastutab raudtee- ja maantetaristu ohutuse eest. Sellest tulenevalt lubati Itaaliale 2019. aastal 1 miljardi euro suurust kõrvalekallet ELi eelarve-eeskirjadest, et tagada Morandi sillaga sarnase maantetaristu ohutus. Üks viis keskkonnaprobleemidega tegeleda on investeeringud säästvasse transporti ja taristusse. ELi 2030. aasta

kõrgelennuliste energia- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks tuleb suurendada rohelisi investeeringuid. Riiklik energia- ja kliimakava on peamine allikas, kust saada suuniseid CO₂-heite vähendamise ja energeetika valdkonna investeeringuvajaduste kindlaks tegemiseks. Vaja on investeeringuid energiataristusse, mis aitaksid muuta energiasüsteemi vastupanuvõimelisemaks, puhtamaks, ohutumaks ja paindlikumaks, suurendades samal ajal turu terviklikkust ja vähendades hinnaerinevusi. Itaalia elektrivõrk ei ole piisavalt varustatud selleks, et saada hakkama suurenenud piiriüleste edastuste ja 2030. aastaks kavandatud muutliku taastuvenergia edastamisega. Vaja on investeerida hüdrogeoloogiliste ja seismiliste riskide ennetamisse, et vähendada erakorralisi kulusi, muu hulgas taristule. 2019. aastal lubati Itaaliale 2,1 miljardi euro suurust kõrvalekallet ELi eelarve-eeskirjadest suurte hüdrogeoloogiliste riskide ennetamiseks. Lisaks sellele tehakse Lõuna-Itaalias vähe tõhusaid investeeringuid jäätmekäitlus- ja veetaristusse, samas kui veenappuse ja põua oht ei ole kusagile kadunud. Endiselt pärsib investeeringuid sektori killustatus, millele lisandub väiksemate ettevõtjate kesine krediitiprofiil. Piirkondlike erinevustega aitaksid samuti tegeleda investeeringud muu hulgas kliimamuutustele reageerimise, keskkonnasäästlikkuse ja riskiennetuse, samuti maapiirkondade ühenduvuse vallas. Maapiirkondades on vähem arenenud ka lairibavõrk. Ülikiire (100 Mbit/s ja rohkem) lairibaühenduse kättesaadavuse vallas jääb Itaalia endiselt teistest maha (24 % võrreldes ELi 60 % suuruse keskmisega) ja on üks viimaseid (27. kohal) ning kasv on endiselt väga tagasihoidlik. Nii ülikiire lairibaühenduse kättesaadavuse kui ka selle kasutuselevõtu näitajad on tunduvalt alla ELi keskmise.

- (23) Avaliku sektori, eriti kohaliku tasandi asutuste vähene suutlikkus rahastust hallata kujutab enesest keerukate menetluste, vastutuse kattuvuse ja riigiteenistuse puuduliku haldamise tõttu kõiki sektoreid puudutavat investeerimistõket. Oskuste nappus avalikus sektoris piirab suutlikkust investeerimisprojekte hinnata, valida ja hallata. See on komistuskiviks ka ELi rahaliste vahendite kasutamisel, mille puhul Itaaliale on liidu keskmisega võrreldes mahajäämus. Valitsemise madalam kvaliteet Lõuna-Itaalias piirab tõsiselt sealset kulutuste ja poliitiliste otsuste tegemise suutlikkust. Haldussuutlikkuse parandamine on hädavajalik, et rakendada tulemuslikult avaliku sektori investeeringuid ja kasutada ELi rahalisi vahendeid, mille positiivne mõju kandub üle erasektori investeeringutele ja SKP kasvule. Parandusmeetmed suurendaksid lairibaühendusse, transporti, veevarude haldamise ja ringmajandusse tehtavate investeeringute mõju, eriti Lõuna-Itaalias. Nimetatud piirkonnad on eriti mahajäänud immateriaalsete investeeringute vallas. Kesk- ja kohalike asutuste suurem haldussuutlikkus tagaks investeerimisprojektide parema kavandamise, hindamise ja järelevalve ning aitaks paremini kindlaks teha ja kõrvaldada võimalikke kitsaskohti.
- (24) Kui muuta Itaalia avalik haldus tõhusamaks ja panna see paremini ettevõtete vajadustele reageerima, mõjutaks see positiivselt ettevõtluskeskkonda, investeeringuid ja ettevõtete suutlikkust kasutada ära innovatsioonivõimalusi. 2015. aastal võeti vastu ulatuslik avalikku haldust reformiv seadus. Reformiga võeti käsile suurem osa ebatõhususe allikaid, nagu menetluste pikkus ja keerukus, läbipaistvuse puudumine, vajakajäämised riigiteenistuse haldamisel, riigiettevõtete ebatõhus juhtimine ja vähene digiteeritus. 2017. aasta lõpuks oli lõviosa reformist ellu viidud ja uue seaduse (*Concretezza*) varal käib selle rakendamine. Ent ebajärjekindel planeerimine, napid rahalised vahendid ja puudulik koordineerimine on tinginud viivitused digitaalsete avalike teenuste kasutuselevõtul sellistes kesketes valdkondades nagu internetimaksete süsteemid, mis aitaksid vähendada keerukust ja suurendada läbipaistvust. Riigiteenistujate suhteliselt kõrge keskmine iga ja üldiselt napid digioskused aeglustavad protsessi veelgi. Teisalt, kui sihid on selgelt seatud ja samal

ajal tagatud tulemuslik täitmine, ei lase tulemused ennast kaua oodata: näiteks võib tuua avaliku halduse ja e-arveldamise elektroonilise turu kiire arengu. 2015. aasta avaliku halduse reformiga kavandati ka uut raamistikku kohalike avalike teenuste haldamise reformimiseks. Ent 2016. aasta novembris kuulutas konstitutsioonikohus teatavate seadusandlike dekreetide, sealhulgas kohalikke avalikke teenuseid käsitleva dekree di vastuvõtmisel järgitud menetluse konstitutsioonivastaseks. Seega on vaja uut seadusandlikku algatust kohalike avalike teenuste tõhususe ja kvaliteedi tõstmiseks, muu hulgas eelistades võistupakkumist ametkonnasisestele lahendustele ja otsetoetustele.

- (25) 2018. aasta majandus- ja rahandusdokumendis (*Documento di Economia e Finanza 2018*) toodi projektide ettevalmistamine ja projektitsükli kvaliteedi suurendamine välja kui tegurid, millest sõltub investeringute tulemuslik taasalustamine Itaalias. Samas dokumendis teatati, et luuakse eritoetusfond peamiste taristuprojektide ettevalmistamiseks ja projektide läbivaatamiseks. Veel üks toetusfond oli ette nähtud kohalike omavalitsusüksuste rakendatavate väiksemamahuliste projektide ettevalmistamiseks. Ent mitte kummagi fondi kohta ei ole veel välja antud rakendusdekreeti ja on võimalik, et fondidele eraldatakse vahendeid vähem kui 2018. aasta majandus- ja rahandusdokumendis algselt ette nähtud. 2019. aasta eelarveseaduses on mainitud *Centrale per la progettazione* (projektikeskuse) loomist, ent see organ ei ole veel tööle hakanud ja tundub, et selle loomiseks on vaja pikemaajalisi jõupingutusi. Mis puudutab toimimist, siis pole selge, kuidas projektikeskus suhestub munitsipaal- ja muude kohalike asutustega.
- (26) Ettevõtluskeskkonna parandamine teeks ettevõtlusega tegelemise hõlpsamaks ning paremad konkurentsi raamtingimused aitaksid vahendeid tõhusamalt jaotada ja tootlikkust suurendada. 2017. aasta augustis vastu võetud 2015. aasta iga-aastane konkurentsideadus vajab nõuetekohast rakendamist. Lisaks sellele püsivad teatavates sektorites, nagu ettevõtjatele osutatavad teenused ja jaemüügisektor, märkimisväärsed konkurentsitõkked. Reguleeriva raamistiku kvaliteedi parandamine tagaks võrdsed võimalused nii novaatorlikele platvormidele kui ka traditsioonilistele ettevõtjatele ning võimaldaks kõigil sektoritel kasutada koostöömajanduse ja ausama konkurentsi kogu potentsiaali. Teenuste kvaliteeti tõstaksid paremad konkurentsipõhised menetlused teenuste hankelepingute sõlmimisel ja avalike hüvede kasutamise kontsessioonide andmisel. Kuna avalike hangete süsteemi puhul puudub regulatiivne stabiilsus, võib see ohtu seada mõned varasemate reformide olulisemad eelised ja aidata kaasa investeringute edasilükkamisele. Turujärelevalve toodete üle on jaotatud erinevate organisatsioonide vahel, selles on palju kattuvusi ja puudub süsteem selle tõhusaks koordineerimiseks. See vähendab kontrollide tulemuslikkust nõudeid rikkuvate ettevõtjate poolse ebaausa konkurentsi ennetamisel.
- (27) Endiselt on murettekitav Itaalia tsiviilkohtusüsteemi vähene tõhusus. 2017. aastal oli tsiviil- ja kaubandusvalduste lahendamiseks kuluv aeg kõigis kohtuastmetes ELi pikim. Esimese astme menetluste puhul tõdeti, et nende kestus on võrreldes 2016. aastaga suurenenud, ent teisalt hakkab ilmnema varasemate reformide positiivne mõju menetluste kestusele kõrgemates kohtuastmetes; samas on kohtumenetluse kuritarvitamise ennetamise ja kohtute töö tulemuslikkuse suurendamise vallas endiselt arenguruumi. Kassatsioonikohtule esitatavate kohtuasjade suur arv koos asjaoluga, et sealses maksuasjade kojas viiakse lõpule vähem kohtumenetlusi, mõjutab negatiivselt kohtu töö tõhusust ning tekitab küsimusi seoses maksualase õigusmõistmisega nii esimeses kui ka teises astmes. Üldiseks aitaks lihtsamate menetluseeskirjade asjakohane jõustamine tsiviilmenetlusi otsustavalt kiirendada. Sellega seoses on

teatatud reformist tsiviilmenetluse lihtsustamiseks, ent seda ei ole veel parlamendile esitatud. Lisaks on probleeme sellega, et teise astme kohtutele esitatud vastuvõetamatute apellatsioonkaebuste väljasõelumiseks mõeldud vahendite kasutamine on endiselt piiratud ja ebajärjekindel, paljud haldusega tegelevad ametikohad on täitmata ja kohtuasjade menetlemise tulemuslikkuse vallas on kohtute lõikes endiselt erinevusi.

- (28) Viimastel aegadel on Itaalia teinud teatavaid edusamme oma korruptsioonivastase raamistiku parandamisel, muu hulgas tagades rikkumistest teatajatele parema kaitse, suurendades riikliku korruptsioonivastase ameti osa selle rakendamisel ja võttes 2019. jaanuaris vastu uue korruptsioonivastase seaduse. Seaduse eesmärk on soodustada korruptsiooni tuvastamist ja sellevastast võitlust rangemate karistuste, paremate jälitustehnikate ja korruptsioonist teatajate leebema kohtlemisega. Samuti on seadusega ette nähtud, et esimeses kohtuastmes tehtud süüdimõistvad otsused enam ei aegu, ent alles alates 2020. aastast. Viimati nimetatut on rahvusvaheliste standarditega kooskõlas olev positiivne areng, mida on kaua oodatud. Ent Itaalias ei suudeta endiselt tõhusalt korruptsiooniga võidelda, peamiselt seetõttu, et kriminaalmenetluste kestus püsib ülemäära pikk, sest hoolimata pakilisest vajadusest ei ole ikka veel reformitud kriminaalmenetluste süsteemi (sealhulgas apellatsioonkaebuste korda, et vältida kohtuvaidluste kuritarvitamist). Lisaks sellele püsivad lüngad teatavate kuritegude (näiteks avaliku sektori vahendite omastamise) eest vastutuselevõtmise raamistikus.
- (29) Hoolimata taas suurenenud turusurvest on Itaalia pangad jätkanud tublisid edusamme oma bilansi parandamisel. Ent tulenevalt suurest riskipositsioonist seoses riigivõlakirjadega on turu volatiilsus mõjutanud negatiivselt nende kapitalipositsioone, suurendanud rahastamiskulusid ja raskendanud pankade juurdepääsu tagamata hulgirahastamisele. Selleks et finantsstabiilsust veelgi kindlustada ja parandada laenuandmisvõimalusi majandusele, tuleb – eriti väikeste ja teise taseme pankade puhul – jätkata veel bilanssi jäänud viivislaenuude ja ebatõenäoliselt laekuvate laenuude hulga vähendamist. Juhul kui pangad (eriti väiksemad pangad) teeksid edusamme regulatiivsete kapitalinõuete täitmisel, suurendaks see lisaks süsteemi vastupanuvõimet välisšokkidele. Samuti on oluline tegeleda pankade struktuurselt väikese kasumlikkusega nende tõhususe suurendamise ja ärimudeli optimeerimise kaudu. Maksejõuetusreformi alla kuuluvate dekreetide õigeaegne rakendamine aitaks kiirendada ikka veel aeglaselt kulgevaid sundvõõrandamise ja tagatise sissenõudmise menetlusi ning suurendada veelgi pangandussektori vastupanuvõimet. Kompensatsioon, mida riik maksab selliste pankade aktsionäridele ja nende allutatud võlainstrumentide omavatele jaeklientidele, mille suhtes on eelnevalt algatatud likvideerimismenetlus, peaksid olema rangelt suunatud eelneva ebasobivate toodete müügi sotsiaalse mõju maandamisele. Veelgi tuleks parandada pangandussüsteemi juhtimist, viies pärast õigusselguse saavutamist kiiresti lõpule suuri ühistupanku käsitleva 2015. aasta reformi.
- (30) Ettevõtete peamiseks rahastamisallikaks on jätkuvalt pangalaenu. Ent väiksematel ja novaatorlikel ettevõtetel on laenusamine ikka veel raske, eriti Lõuna-Itaalias. Muude liikmesriikidega võrreldes on kapitaliturg vähe arenenud, muu hulgas ka tulenevalt nõudlust piiravatest teguritest, nagu napid rahandusalased teadmised, hirm kaotada kontroll ettevõtte üle ja koormavad haldusnõuded. Viimastel aastatel on juurutatud mitu meetet rahastamisvõimaluste parandamiseks, mis on peamiselt puudutanud pankade antavat laenu rahastust, ehkki väiksematel ja novaatorlikel ettevõtetel on rahastusele juurdepääsul abi olnud ka turupõhistest meetmetest, nagu minivõlakirjad, riskikapital ja avaliku sektori otsetoetus. Kuna 2019. aasta eelarvega kaotatakse

omakapitali toetussüsteem, võivad väheneda ettevõtete stiimulid kasutada omakapitali kaudu rahastamist. Selleks et toetada tulemuslikult juurdepääsu pangavälisele rahastamisele, tuleb arvesse võtta väiksemate ja novaatorlike ettevõtete vajadusi, samuti investorite võimalusi investeerimisprojekte hinnata. Rahastamisallikate mitmekesistamine parandaks ettevõtete investeringute kaitset pangandussektori šokkide eest, toetades samal ajal innovatsiooni ja majanduskasvu.

- (31) ELi vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitudes nimetatud puudused, eelkõige riigiaruande⁹ D lisaga hõlmatud valdkondades. See võimaldaks Itaaliale kõnealuseid vahendeid kindlaks määratud sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Selle investeringu edu tagamiseks on oluline suurendada riigi haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel.
- (32) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Itaalia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi ja 2019. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Itaaliale esitatud soovitude järelmeetmeid. Lisaks nende asjakohasusele Itaalia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast on arvesse võetud ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele. See kajastab vajadust anda riigi tulevastesse otsustesse liidu tasandi panus ja tugevdada nii liidu üldist majandusjuhtimist.
- (33) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud ja tema arvamus¹⁰ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitudes 1.
- (34) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitused kajastuvad allpool esitatud soovitudes 1 kuni 5. Lisaks sellele aitavad need soovitused rakendada esimest nelja soovitust euroala majanduspoliitika kohta. 1. soovitudes osutatud eelarvepoliitilised meetmed aitavad muu hulgas tegeleda valitsemissektori suure võlga seotud tasakaalustamatusega,

SOOVITAB Itaaliale võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada valitsemissektori esmaste netokulude vähendamine 2020. aastal 0,1 %, mis vastab iga-aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Kasutada juhuslikke tulusid, et vähendada kiiremini valitsemissektori võla suhet SKPsse. Nihutada maksukoormus tööjõult mujale, sealhulgas vähendades maksukulusid ja reformides aegunud katastriväärtusi. Võidelda maksudest kõrvalehoidumise – eriti arvete esitamata jätmise näol – vastu, sealhulgas suurendades elektrooniliste maksete kohustuslikkust muu hulgas sularahamaksetele madalamate seaduslike künniste kehtestamisega. Viia lõpule eelmiste pensionireformide rakendamine, et vähendada vanaduspensionite osakaalu avaliku sektori kulutustes ning luua võimalusi muudeks sotsiaalseteks ja majanduskasvu ergutavateks kulutusteks.
2. Suurendada jõupingutusi deklareerimata töö vastu võitlemiseks. Tagada, et aktiivne tööturu- ja sotsiaalpoliitika on tulemuslikult integreeritud ning et see jõuab ennekõike haavatavate rühmade ja noorteni. Toetada naiste tööturul osalemist tervikliku strateegiaga, mis hõlmab muu hulgas juurdepääsu kvaliteetsetele lapsehoiuteenustele ja pikaajalisele hooldusele. Parandada haridustulemusi, muu

⁹ SWD(2019) 1011 final.

¹⁰ Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

hulgas asjakohaste ja sihipäraste investeeringute varal, ning soodustada täiendusõpet, sealhulgas digioskuste suurendamist.

3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas teadusuuringutele, innovatsioonile ja taristu kvaliteedile, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Suurendada avaliku halduse töö tulemuslikkust, muu hulgas investeerides riigiteenistujate oskustesse, kiirendades digiüleminekut ning parandades kohalike avalike teenuste tõhusust ja kvaliteeti. Tegeleda konkurentsi piiravate asjaoludega, eriti jaemüügisektoris ja äriteenuste valdkonnas, muu hulgas uue iga-aastase konkurentsiseaduse kaudu.
4. Vähendada kõigis kohtuastmetes tsiviilmenetluste kestust, jõustades ja lihtsustades menetlusnorme, muu hulgas neid, mida seadusandja praegu kaalub. Suurendada korruptsioonivastase võitluse tulemuslikkust menetlusnormide reformidega, et kriminaalmenetluste kestust vähendada.
5. Soodustada pankade (eelkõige väikeste ja keskmise suurusega pankade) bilansside restruktureerimist, parandades tulemusi ja varade kvaliteeti, jätkates viivislaenude hulga vähendamist ja mitmekesistades rahastust. Parandada väiksemate ja novaatorlike ettevõtete pangandussektorivälist rahastamist.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*